HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ו) שנת פ: מו"ק ט: [ע"ש], ב) סה מנחות פו. מגילה יג., ג) [נקמן מה: מנחות נב. חולין כג:], ד) ועיל כח:, ה) [ועיל כח:], וכן בילקוטו ליתא למיכת מחמצת ועי' רש"י ועיל כח: כתב ה"ג ממך אין לי אלא שנתמצו מעלין], ו) סוכה כח. יבמות פד: ב"ק טו. תמורה כ: נדה מח: [קדושין לה.], ז) [מסה לשים], ח) [ונמצמות פירש"י שקורין גליטמ"ן], ט) [נקמן מח:], י) [ומס],

תורה אור השלם

1. וּבְהַגִּיעַ תֹּר נַעֲרָה וְנַעֲרָה לְבוֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ מִקֵּץ הֱיוֹת לָהּ כְּדָת הַנָּשִׁים שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ כִּי כֵן יִמָּלְאוּ יְמֵי מְרוּקֵיהֶן שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בְּשֶׁמֶן הַמֹּר וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים בַּבְּשָׂמִים וּבְתַמְרוּקֵי הַנָּשִׁים:
אסתר ב יב

2. כָּל מַחֲמֶצֶת לֹא תֹאכֵלוּ בְּכֹל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם תֹּאכְלוּ מַצּוֹת:
שמות יב כ

3. שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאֹר מִבָּתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל חָמֵץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרִאשֹׁן עַד יוֹם הַשְּׁבִעִי: שמות יב טו

4. שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל מְחֻמֶּצֶת וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל בַּגֵּר וּבְאֶזְרַח הָאָרֶץ: שמות יב יט

5. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל חַטֹּאת הָאָדָם לִמְעֹל מַעַל בַּיְיָ וְאָשְׁמָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא:
במדבר ה ו

הגהות הב"ח

(ה) גמ' שהגיעו לפירקן ולא הגיעו בנות כ"ל ומיהא לגיסים נמקח וע"ש עי' פ' המוציא יין דף פ' ע"ב: (ו) שם דכל לאכל מכין מ"ל כל אוכל מחמצת:

מוסף רש"י

שהגיעו לפרקן ולא הגיעו לשנים. שהגיעו שתי שערות ולא נפו לכלל שיש הרהורים לך ומתניתין כדכר (שבת פ:) שתין ושש ל"ג שנה ויום אחד שעדיין אינו יודע אם יהיה להן שער (מו"ק ט:). טופלות. מוחמות (שבת פ:) הסיעה כסיד ומציירות אותן (מו"ק ט:) סותתה דמילמא נקט, שדרכן להסיר לפי שלא הגיעו לפרקן ולכך עניות טופלות כסיד (שם מכת"י). סטטה. שקורין גלסמ"ק (מנחות פו:). אנפיקנין. תפנן בממחות (פה:) אין מכניסין אנפיקנין (שבת שם). שלא הביא שליש. שלא ניכלה שלש (מו"ק שם). ולמה סכין אותו. היינו שמן המור (שבת שם) אי: אכל לגי קא משהר דקתמר טופלין כו' (מו"ק שם). שמשיר את השיער. לפי שהוא נוסר ויש בו כח (מנחות שם). ומעדן את הבשר. מלמיד (מגילה יג. ובב"ח הוסיף: ומצה"ר). לכל עונשי שבתורה. לא ולכך, אבל עשה לא הוי עונש הלכך מלות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות, אבל לא מעשה בין שהזמן גרמא בין שלא הזמן גרמא נשים חייבות (יבמות פד:).

ד א מי' פ"ש מהלכות ממן הלכה ו סמג לאוין עט:

לעזי רש"י

אישקלייר"א. יבהיק (את העור).

מוסף תוספות

א. כותח הבבלי ועמילן של טבחים. תוס' שמק. ב. אבל לענין תודה לא איתברי וחמרן גמור בענין. תוס' הלמ"ש. ג. דלמא. שם. ד. ומה בכך הא אמרינן דאיתברי חמץ נוקשה לענין חמץ שבתודה ושתי הלחם. שם.

רבינו חננאל

תניא אמר ר' יהושע וכי מאחר ששנינו כל שהוא מין דגן הרי זה עובר בפסח, למה **מנו חכמים את אלו** כותח הבבלי ושכר המדי ושאר המניין במשנה, והלא בכלן יש בהן מין דגן והרי זה עובר בפסח. אלא כדי שיהא בקי בהן ובשמותיהן, כי ההוא דאמר להו הבו לי מידי למכלא ביה רפתא. שמע דקאמרי הבו ליה כותחא הוה ליה בהדיה בשרא, כיון דשמע כותחא פירש, דידע דאית ביה נסיובית החלבא. **הרי אלו באזהרה** ואין **בהן משום כרת.** אמרינן מאן דאי תנא דאית ליה חמץ דגן גמור על ידי תערובת, כגון כותח הבבלי וכיוצא בו, ונוקשא בעיניה כגון עמילן של טבחים וזומן של צבעין וקולן של סופרים בלאו. אמר רב יהודה אמר רב ר"מ הוא, דתניא שיאור ישרף וכו', ואוקימנא שיאור דקרי ליה ר"מ שיאור, והוא הכספת פנים, תני ישרף, וכן שיאור דקרי ליה ר' יהודה שיאור, והוא כקרני חגבים, תני ישרף, ושיאור דר' מאיר דהוא הכספת פנים כגון נוקשא בעלמא הוא אומר ר' יהודה נותנו לפני כלבו, כלומר מותר בהנאה, ור' מאיר אומר האוכלו בארבעים. מיהא שמעינן ליה לר' מאיר דאמר נוקשה בעיניה בלאו, פירוש נוקשה שאינו חמץ גמור וכל שכן חמץ על ידי תערובות. **רב נחמן אמר**, מתני' ר' אליעזר היא, דתניא על חמץ דגן גמור עגוש כרת ועל עירובו בלאו, דברי ר' אליעזר. וחכמים אומרים על עירובו בולא כלום. שמעינן ליה לר' אליעזר דאמר חמץ דגן גמור על ידי תערובת בלאו, וכש"כ נוקשה בעיניה. רב יהודה לא אמר כרב נחמן, אמר לך רב יהודה ר' אליעזר לא אמר אלא ע"י תערובות שהוא בלאו, אבל נוקשה בעיניה לא. **תניא כרב יהודה**, כל מחמצת לא תאכלו, לרבות

שהגיעו לפרקן ולא הגיעו (ה) לשנים בנות עניים מטפלות אותן בסיד בנות עשירים מטפלות אותן בסולת בנות מלכים בשמן המור שנא'
1 ששה חדשים בשמן המור [ג] מאי שמן המור רב הונא בר ירמיה אומר סטכת רב ירמיה בר אבא אמר שמן זית שלא הביא שליש תניא ר' יהודה אומר אנפיקנין שמן זית שלא הביא שליש ולמה סכין אותו מפני שמשיר את השיער ומעדן את הבשר: זה הכלל כל שהוא ממין דגן: תניא א"ר יהושע וכי מאחר ששנינו כל שהוא מין דגן הרי זה עובר בפסח למה מנו חכמים את אלו כדי שיהא רגיל בהן ובשמותיהן כי הא דההוא בר מערבא איקלע לבבל הוה בישרא בהדיה אמר להו קריבו לי מתכילתא שמע דקאמרי קריבו ליה כותח כיון דשמע כותח פירש: הרי אלו באזהרה: מאן תנא דחמץ דגן גמור ע"י תערובות ונוקשה בעיניה בלאו אמר רב יהודה אמר רב ר"מ היא דתניא שיאור ישרף ונותנו לכלבו והאוכלו בארבעים הא גופא קשיא אמרת שיאור ישרף אלמא אסור בהנאה והדר תני ונותנו לפני כלבו אלמא מותר בהנאה הכי קאמר שיאור ישרף [ג]דר"מ לר' מאיר דר' יהודה לר' יהודה ונותנו לפני כלבו דר' מאיר לר' יהודה והאוכלו בארבעים אתאן לר' מאיר שמעינן ליה לרבי מאיר נוקשה בעיניה בלאו וכל שכן חמץ דגן גמור על ידי תערובת רב נחמן אמר ר"א היא דתניא [א]על חמץ דגן גמור ענוש כרת על עירובו בלאו דברי ר' אליעזר וחכמים אומרים על חמץ דגן גמור ענוש כרת על עירובו בלא כלום ושמעינן ליה לר' אליעזר דאמר חמץ דגן גמור על ידי תערובת בלאו וכל שכן נוקשה בעיניה ורב נחמן מ"ט לא אמר כרב יהודה אמר לך דילמא עד כאן לא קאמר ר"מ התם אלא נוקשה בעיניה אבל חמץ דגן גמור על ידי תערובת לא ורב יהודה מ"ט לא אמר כרב נחמן אמר לך עד כאן לא קאמר ר"א התם אלא חמץ דגן גמור ע"י תערובת אבל נוקשה בעיניה לא אמר תניא כוותיה דרב יהודה
2 כל מחמצת לא תאכלו לרבות כותח הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי וזיתום המצרי יכול יהא ענוש כרת ת"ל [ד]כי כל אוכל חמץ ונכרתה על חמץ דגן גמור ענוש כרת ועל עירובו בלאו מאן שמעת ליה דאמר על עירובו בלאו ר"א היא ואילו נוקשה בעיניה לא קאמר ש"מ נוקשה לר"א ליה ור"א עירובו בלאו מנא ליה דכתיב כל מחמצת לא תאכלו אי הכי כרת נמי לחייב דהא כתיב [ה]כי כל אוכל מחמצת ונכרתה ההוא מיבעי ליה [ו]לכדתניא [ז](מחמצת) אין לי אלא שנתחמץ מאליו מחמת ד"א מניין ת"ל כל [ח] מחמצת ונכרתה אי הכי דלאו נמי להכי הוא דאתא אלא טעמא דר"א מכל התם נמי הכתיב כל ההוא מיבעי ליה לרבות את הנשים נשים מדרב יהודה אמר רב נפקא [ט]דאמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי ר' ישמעאל אמר קרא [י]איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם השוה הכתוב [כ]איש לאשה לכל עונשין שבתורה איצטריך סלקא

למה מנו חכמים **את אלו.** תימה לרשב"ם ז"ל הא מיצטריך למעוטי לשמועינן שהן גדלו ולא נכרת ותירץ ר"י דלא הוה ליה לשמועינן מלא תרי מיניהו [א] אד לגופיה [פה:] תנן מנפיקינון ועוד הקשה דמ"ק שמנפה ליה מהי מיכא כללא דהא מיכא תכשיטי נשים שהן מין דגן ומין עובר בפסח מלא רבי מלעזר הוא דקתמר לה: **מאן תנא** חמץ גמור ע"י **תערובת ונוקשה בעיניה בלאו.** משמע דשמעתין דלאי לאו למיתרבי ממך נוקשה למלקות מפילו ליסור לא היה בו ותימה לר"י דבפ"ק דמולין (דף כג.) בעי רבי זירא הרי עלי לחמי תודה מן המוך או מן המלה והביא ליסור מהו ליסור דמתן מי דר"מ לר"מ מלקי עליה ממך הוא והשתא מנא ליה דהוי ממך לענין תודה דילמא שאני ממך בפסח דרבייה קרא למלקות [ב] (גרילת) ומור"י דהשתא נמי [ג] ליכא ליסור קרא דמרבינן מיניה ממך נוקשה והא דתניא בפרק כל המנחות בפות מלה (מנחות דף נג.) מין ממחיין בתפוחים דהוי ממך נוקשה [ד] דמשמע השתא ליכא למלקות אבל בדיעבד כשר:

ואילו נוקשה בעיניה לא קתני. ופ"ת ונימא למשום הכי לא משיב ליה משום דכ"ש הוא דלא למיתני נמחן ופ"ל דאי כ"ש הוא הוא ליה למיתני לשמועינן לית ליה כרת:

ונותנו לפני כלבו דר"מ לרבי יהודה. מדלוייתא אפי' בהלכה שרי כדתניא בפ"ק דחולין (דף כג.) [ה] דמלה מעלייתא היא לגלח מדלגינן ממור:

ההוא בר **לאתויי נשים.** תימה לר"י הא תרי כי כל כתיבי גבי כרת כי כל אוכל חמץ ונכרתה וכי כל אוכל מחמצת ונרבינן עירובו לכרת ואפילו לרבנן גלח דרשי כל כי כל דרשי ואור"י דפשיטא ליה לגמרא לאתמא לשום דרשא:

סלקא

כותח הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי. יכול יהא ענוש כרת ת"ל כי כל אוכל מחמצת ונכרתה על חמץ דגן גמור ענוש כרת ועל עירובו בלאו. מאן דשמעת ליה בהדיא על עירובו בלאו ר' אליעזר, ואלו הני דפשיטנא דאינון נוקשה בעיניה זומא של צבעין ועמילן של טבחים וקולן ויתומו שייריניהו, ש"מ דלית ליה לר' אליעזר נוקשה בעיניה בלאו ואיתוקמא דמתני' ר"מ הוא. **ואפילו** הכי דרשינן טעמא דר' אליעזר עירובו בלאו מנא ליה, ופשטינן מדוקיא דקרא מדהוה ליה למכתב מחמצת לא תאכלו, וכתב כל מחמצת לא תאכלו. ואפילו ע"י תערובות בלאו. ואם תאמר אי הכי אפילו כרת נמי ליחייב, דהא כתיב מחמצת וכרתה. ודחינן ההוא מחמצת דכרת מיבעי ליה להכין, אין לי חמץ שנחייב עליו [כרת] אלא חמץ שנתחמץ מאליו, נתחמץ ע"י ד"א כגון ע"י שאור וכיוצא בו מנין, ת"ל כי כל אוכל מחמצת וכרתה, לרבות את שנתחמץ מחמת ד"א. אי הכי אימא מחמצת דלאו נמי להכי הוא דאתא, ושנינן טעמא דר' אליעזר דדריש מכל מדכתיב כל מחמצת לא תאכלו ואפילו עירובו. אי הכי כרת נמי הכתיב ביה כל, ההוא לכ"ע לרבות הנשים שחייבות בחמץ. ודייקינן דוקיא דהני קראי, בלאו דחמץ כתיב כל מחמצת לא תאכלו, כתב כל מחמצת לרבות כל המחמיצין ואפילו ע"י תערובת לא תאכלו לאוקמיה בלאו. [נ"א: ואפילו ע"י תערובת לא תאכלו נמי] [ואמרינן] לא [ואידך] זמנין דכתב ליה לכל בני אדם שהם באוכלים שנאמר כי כל אוכל מחמצת ונכרתה, מדכתיב כי כל אוכל מחמצת ונכרתה, לרבות כל מי שאוכל ואפילו נשים. ואסיקנא דנשים חייבות באכילת מצה ואסורות באכילת חמץ בפסח.